

Nieuw voor Nederland: Kleine paardenmossel *Modiolula phaseolina* (Philippi, 1844)

Sylvia van Leeuwen

New to the Netherlands: *Modiolula phaseolina* (Philippi, 1844)

Abstract. In June, 2017 juvenile shells of *Modiolula phaseolina* (Philippi, 1844) were found in a soil sample taken by a diver on the Klaverbank in the Dutch part of the North Sea. This is the first observation of this species living in the Netherlands.

De vondst

In juni 2017 organiseerde Stichting Duik de Noordzee Schoon een expeditie naar de Noordzee, waarbij ook gedoken werd op de Klaverbank. Floor Driessen, een van de deelnemers aan de expeditie, verzamelde daar op mijn verzoek een zakje bodem-materiaal. In het zakje zat ongeveer een halve liter zand, grote en kleine stenen met een doorsnee van 1-5 cm en schelpen. Daar-tussen trof ik enkele zeer juveniele 'paardenmosseltjes' aan die ik aanvankelijk niet volledig op naam kon brengen. Een jaar later werden in netten van Duik de Noordzee Schoon exemplaren van de Kleine paardenmossel *Modiolula phaseolina* (Philippi, 1844) gevonden (zie Raven & Van Leeuwen, 2019). Toen ik de mosseltjes van een jaar eerder nogmaals bekeek, bleken die van dezelfde soort te zijn.

In het zakje bodemmateriaal vond ik slechts weinig en juveniel materiaal van deze soort: een doubletje van 2 mm, een doubletje van 3 mm (waarvan een halve klep afgebroken is bij het open peuten) en een los klepje van 4 mm. Verder vond ik een iets grotere klep van 7 mm waarvan de top is afgebroken die ook tot deze soort zou kunnen behoren. Volgens Tebble (1976) worden volwassen exemplaren van deze soort tot 19 mm lang. Kenmerkend zijn de dwarse ribjes op de top van de schelp (door Tebble aangeduid als 'crenulated area'). Vergeleken met juvenielen van de Gewone paardenmossel *Modiolus modiolus* (Linnaeus, 1758) zijn juvenielen van de Kleine paardenmossel veel langwerpiger. Ook hebben ze een periostracum met dikke lange haren die breed uitlopen op de plek waar ze op de schelp aangehecht zijn. Toen ik het bodemmonster kreeg had het al een week in een plastic zakje gezeten. Daarna heb ik het een dag in zoet water gezet en laten drogen voordat ik het ging uitzoeken. Daardoor heb ik niet met zekerheid kunnen vaststellen of de schelpjes nog levende dieren bevatten toen het monster genomen werd. Dat lijkt me echter wel zeer waarschijnlijk. Daarmee is dit de eerste melding van een levend exemplaar van deze soort autochtoon uit Nederlandse wateren. Eerder is deze soort wel vers aange-spoeld op het Nederlandse strand (De Bruyne *et al.*, 2013).

De locatie

Het bodemmonster is verzameld op 18 juni 2017 op het Nederlandse deel van de Klaverbank op locatie 'Grind 1' / 'Klaverbank 1'; coördinaten 54,021019° N - 3,165225° O (WGS84). Dit deel van de Klaverbank is aangewezen als Natura 2000-gebied. Vanwege de stenige bodem heeft dit gebied een bodemfauna die anders is dan de rest van het Nederlands Continentaal Plat (NCP)

Fig. 1. Juveniel exemplaar van de Kleine paardenmossel van de Klaverbank. Buitenkant, binnenkant. Foto Jeroen Goud.

waar de bodem overwegend uit zand en slib bestaat. Als biotoop van de Kleine paardenmossel noemt de website van het Natural History Museum Wales: "Attached by the byssus and nestling in crevices or among epifauna including horse mussel beds" en een waterdiepte van 0-200 meter. De aanwezigheid van hard substraat lijkt dus een belangrijke voorwaarde voor vestiging van deze soort. De website van het Natural History Museum Wales toont een verspreidingskaart van de Kleine paardenmossel in Britse wateren waarop de soort ontbreekt in de zuidelijke Noordzee. De locatie op de Klaverbank ligt circa 180 km zuidelijker dan het daarop aangegeven verspreidingsgebied.

Dankwoord

Hartelijk dank aan Floor Driessen voor het verzamelen van het bodemmonster en aan Han Raven die mij wees op afbeeldingen

van juvenielen van de Kleine paardenmossel op de website van het museum in Wales.

Fig. 2. Vindplaats op de Klaverbank. Bron: Google Earth.

Graadpleegde bronnen

DE BRUYNE, R., S. VAN LEEUWEN, A. GMELIG MEYLING & R. DAAN (red.), 2013. Schelpdieren van het Nederlandse Noordzeegebied, bijlage 4. – Tirion Uitgevers, Utrecht en Stichting ANEMOON, Lisse.

NATURAL HISTORY MUSEUM WALES. Webpagina *Modiolula phaseolina* (Philippi, 1844). Beschikbaar op: naturalhistory.museumwales.ac.uk/britishbivalves/browse/record.php?-record=93. Geraadpleegd 18 december 2018.

RAVEN, H. & S. VAN LEEUWEN, 2019 Mollusken uit opgedoken visnetten. Duik de Noordzee Schoon 2018. – Spirula 418: 44-53.

TEBBLE, N., 1976. British Bivalve Seashells. – Her Majesty's Stationary Office, Edinburgh.

Adres van de auteur

fbsylvania@xs4all.nl

Fig. 1. Van links naar rechts: Antonie van Peursen, Wiebe Taekema en Gerrit Doeksen op het Noordzeestrand.

Sylvia van Leeuwen, Gerrit Doeksen, Wiebe Taekema & Antonie van Peursen

Report on the NMV excursion to Terschelling, 13 October 2018

Summary. On October 13, 2018 four members of the Netherlands Malacological Society set out for a one-day excursion to the Wadden isle of Terschelling, province of Friesland. Marine, land and freshwater biotopes were visited. The finds have been recorded in a list of species.